

**Carpet diplomacy;
A description of the political position of the eastern carpet in the middle
history of Islam (Umayyad and Abbasid periods)**

Fariba Yavari¹ Fatemeh Janahmadi²

1.PhD Student in Comparative and Analytical History of Islamic Art, Faculty of Arts, Al-Zahra University, Tehran, Iran. Email:

faribayavary@gmail.com

2.(Correspondence author)professor, Department Of History. Faculty of Humanities, Tarbiat Modares University, Tehran. Iran. Email:

f.janahmadi@modares.ac.ir

Article Info

ABSTRACT

Article type:

Research Article

Article history:

Received: 30 May 2022

Received in revised

form:17Augu 2022

Accepted: 10 Sept 2022

Published online:

7Octob 2022

Keywords:

Diplomacy,

Politics,

Oriental Carpet,

Caliphate Carpet,

Umayyad Caliphate,

Abbasid Caliphate.

The use of luxurious carpets in political contexts, such as arranging audience halls or welcoming a political figure in a public space, has a long tradition. The diplomatic rites and customs of spreading the red carpet as a gesture of welcome in honor of a political figure, it was a result of the tradition of the middle history of the Islamic period in choosing unique and expensive carpets to decorate public halls, during the visit of political delegations. The political dimension of the carpet has not been investigated so far, and on the other hand, the political use of the carpet in diplomatic relations has its roots in the East and Islamic lands. Therefore, it is necessary to analyze the position of the carpet due to its political importance. Therefore, the purpose of this research is to examine the historical role of the carpet in the court of the Islamic caliphs of the Umayyad and Abbasid periods, so the main question is, "What place did the carpet have in the diplomatic rituals during the Umayyad and Abbasid periods?" The basis of library and documentary studies proved the hypothesis of the use of carpets as a political meaning-making object in the court of Islamic caliphs. It showed that the physical structure of the carpet as an object and its primary quality as a knotted surface with specific borders, a

unique space that in diplomatic rituals, is separate from the public domain and acts as a marker of space.

Introduction

Carpet is a luxury product and has a special place in the culture of the East. The red carpet is traditionally used to mark the path that heads of state take on official occasions. In general, spreading the red carpet is considered a hospitable and ceremonial act. Therefore, walking on the red carpet also has an honorable nature for political guests. Although the tradition of spreading the red carpet has become common in Europe, however, the historical custom of spreading the carpet in diplomatic meetings has its roots in the medieval period of Islamic history.

Although the tradition of using oriental carpets can be seen in the Middle Ages and the European Renaissance, the oriental and Islamic roots of this tradition are tied to oriental carpets. In any case, in this article, we want to examine the place of the carpet in diplomatic etiquette.

Material & Methods

The political implications of the oriental rug are not in its motifs but in the historical background of its political uses. Therefore, according to the first historical evidence of the use of carpets in the court of the caliphs of the middle history of Islam, the purpose of the present research is to examine the historical meaning of the carpet in the court of the Islamic caliphs of the Umayyad and Abbasid periods. The hypothesis of the research, which is based on the commercial and cultural importance of carpets and related textiles in the mentioned period, and the use of carpets as a political meaning-making object in the court of the Islamic caliphs, will be realized by answering the following questions:

1. Based on the historical evidence and documents, what was the position of the carpet during the Abbasid and Umayyad periods, in terms of material and culture?
-

2. What are the structural features of the carpet that make it susceptible to becoming a semantic element in diplomatic relations?

The current research is a comparative study with a historical and descriptive approach. Data collection is based on documentary and library sources and data analysis is qualitative.

Discussion of Results & Conclusions

Historical sources emphasize the important political role that the carpet played in the court of the Islamic caliphs during the late Umayyad and Abbasid periods. This rug represented the private royal realm in front of or around the Caliph's throne. Its decoration with unique motifs and symbols was intended to emphasize the idea of the carpet as a protected royal territory, and the combined arrangement of geometric and floral carpets may have determined the allocation of ceremonial space in the audience halls. In any case, stepping into it was allowed only with the permission of the caliph and was considered a symbol of mutual trust between the ruler and his subject. The use of luxurious carpets in political contexts, for example, to furnish audience halls or to welcome a political figure in a public space, has a long tradition. The contemporary diplomatic ritual of spreading a red carpet as a welcome gesture in honor of a political figure is a work of the medieval tradition of Islam in choosing unique and expensive carpets to decorate audience halls for visiting diplomatic delegations.

Therefore, the characteristics of the carpet as an object, especially its primary quality as a knotted surface, which is separated and differentiated from the ground surface due to the height of the piles, as well as its marked margins have determined a kind of hierarchy from the margin to the center and top of the carpet;

making it an ideal piece for any diplomatic or royal audience. The carpet creates a special space in the court, separate from the public realm. It is a marker of space, so it is not surprising that today's narrow red carpet - a kind of side carpet - indicates a certain path that a person or group of people should take during the welcome ceremony.

Discussion of Results & Conclusions

Historical sources emphasize the important political role that the carpet played in the court of the Islamic caliphs during the late Umayyad and Abbasid periods. This rug represented the private royal realm in front of or around the Caliph's throne. Its decoration with unique motifs and symbols was intended to emphasize the idea of the carpet as a protected royal territory, and the combined arrangement of geometric and floral carpets may have determined the allocation of ceremonial space in the audience halls. In any case, stepping into it was allowed only with the permission of the caliph and was considered a symbol of mutual trust between the ruler and his subject. The use of luxurious carpets in political contexts, for example, to furnish audience halls or to welcome a political figure in a public space, has a long tradition. The contemporary diplomatic ritual of spreading a red carpet as a welcome gesture in honor of a political figure is a work of the medieval tradition of Islam in choosing unique and expensive carpets to decorate audience halls for visiting diplomatic delegations.

Therefore, the characteristics of the carpet as an object, especially its primary quality as a knotted surface, which is separated and differentiated from the ground surface due to the height of the piles. as well as its marked margins have determined a kind of hierarchy from the margin to the center and top of the carpet; making it an ideal piece for any diplomatic or royal audience. The carpet creates a special space in the court, separate from the public realm. It is a marker of space, so it is not surprising that today's

narrow red carpet - a kind of side carpet - indicates a certain path that a person or group of people should take during the welcome ceremony.

Reference

1. Baker, Patricia (2016). *Islamic textiles*. Translation: Mahnaz Shaista Far. Tehran: Islamic Art Studies. [In Persian]
 2. Roohfar, Zahra (2010). *A look at the weaving fabric of the Islamic era*. Tehran: Cultural Heritage Organization of the country with the cooperation
 3. Heshmati Razavi, Fazlullah (2012). *Carpet history*. Tehran: Side.
 4. Esfahani, Abul Faraj (1995). Elaghani Translation: Mohammad Mashaikh Faridni. Tehran Scientific and Cultural Publications. [In Persian].
 5. Ettinghausen, Richard, Graber, Oleg (2002) *Islamic Art and Architecture*, Tehran: Samt. [In Persian]
 6. Ahsan, Mohammad (2010) *Social life in Abbasid rule*. Translation: Massoud Rajabnia, Tehran: Scientific and Cultural.
 7. Tabari, Muhammad bin Jarir (1989). *History of Tabari*. Volume 13. Correction: Mohammad Roshan. Tehran: New Publishing House. [In Persian]
 8. Moskoye Razi, Abu Ali (1990). *The experiences of the nation*. The first volume. Translation: Abulqasem Emami. Tehran: Soroush New. [In Persian]
 9. Faqihi, Ali Asghar (1978) *Al- Boyeh and the situation of his time*. Tehran.
 10. Masoudi, Abulhasan Ali bin Hossein (1991). *Gold Promoter Volume 2*. Translation: Abolqasem Payandeh. Tehran: Scientific and Cultural. [In Persian]
 11. Tahir Khani, Leila; Naseri Rad, Mustafa (2017) *Style and its functions in the court of the Abbasid caliphs*. History, 13(51)54-69.
-

12. Alinejad Saboyi, Zahra (2010) *Cultural and political functions of Tarz in the Seljuk period*. Cultural History Studies, 3(9) 69-87.
 13. Talebpour, Faridah (2017). *Sicilian woven fabric in the Islamic era*. beautiful arts. 23 (3) 82-75.
 14. Talebpour, Faridah (2015) *The functions of Tarz in the Fatimid period*. beautiful arts. 21 (2) 64-55.
 15. Talebpour, Farideh (2004) *Textile weaving techniques at the beginning of Islam and the Seljuk era*. Islamic art studies. 3. 133-140
 16. Farbod, Farinaz; Siyahi, Mah Munir (2016). *The reflection of Shiism in the design of Egyptian Fatimid textile motifs*. Theoretical foundations of visual arts. 4. 98-85
 17. Dadour, Abulqasem; Hadidi, Elnaz (1390). *Investigation of textile motifs of the early Islamic centuries from the first century to the end of the Seljuk period*. The effect of art. 6. 22-15.
 18. WILLIAMS, E. D. (2019). *A Taste for Textiles: Designing Umayyad and Early Abbasid Interiors*. *Dumbarton Oaks Papers*, 73, 409–432. <https://www.jstor.org/stable/26955185>
 19. Serjeant, R.B. (1972). *Islamic Textiles*, Librairie du Liban.
 20. Simone Schulz, Vera (2014) *Portraits, Photographs, and Politics in the Carpet Medium: Iran, the Soviet Union and Beyond*, *Konsthistorisk tidskrift/Journal of Art History*, 83:3, 244-265.
 21. Simone Schulz, Vera (2012) *Sultanspracht im Papstpalast oder: das Recht des Teppichs – Orientalische Teppiche in der italienischen Malerei des 14. /15. Jahrhunderts*. <https://www.freunde-islamischer-kunst.de> 2021/10/04
 22. Ibrahimov, T.(2019). *ORIENTAL CARPET. View from the "WEST" and view from the "EAST". ORIENTAL CARPET. View from the "WEST" and View from the "EAST"*. <https://www.academia.edu>. 2021/10/04
 23. Ouseley, Sir William (1823). *Travels in Various Countries of the East. More Particularly Persia*, London, vol. 2.
 24. Fowler, George (1841). *Three Years in Persia: With Travelling Adventures in Koordistan*, London.
-

National Library
And Archives Of
The I. R. Of Iran

Journal of Iranian- Islamic Studies

Print ISSN 2322-2891

Online ISSN 2717-2961.

Vol 12. No3. Fall 2022. PP: 122-147.

128

-
25. Caraffa, Costanza & Shalem, Avinoam (2013). *Hitler's Carpet: A Tale of One City. Mitteilungen des Kunsthistorischen Institutes in Florenz*, No 55, 2013, pp. 119–143.
26. Erdmann, Kurt (1970). *Seven Hundred Years of Oriental Carpets, Berkeley and Los Angeles*.

Cite this article: Yavari Fariba & Janahmadi Fatemeh. *Carpet diplomacy; A description of the political position of the eastern carpet in the middle history of Islam (Umayyad and Abbasid periods)*. Journal of Iranian and Islamic studies. vol 12. No3, Pages.122-147. **Doi:10.30484/JII.2022.3235.1088**

© The Authors; Fariba Yavari & Fatemeh Janahmadi.

Publisher: National Library and Archives of the I. R. of Iran

Doi :10.30484/JII.2022.3235.1088

دیپلماسی فرش؛ شرحی بر جایگاه سیاسی فرش شرقی در تاریخ میانه اسلام (دوره اموی و عباسی)

فریبا یآوری^۱ فاطمه جان احمدی^۲

۱. دانشجوی دکتری تاریخ تطبیقی و تحلیلی هنرهای اسلامی، دانشکده هنر، دانشگاه الزهراء، تهران. ایران رایانامه: faribayavary@gmail.com
۲. نویسنده مسئول (استاد گروه تاریخ دانشکده علوم انسانی، دانشگاه تربیت مدرس، تهران. ایران رایانامه f.janahmadi@modares.ac.ir

چکیده

اطلاعات مقاله

استفاده از فرش های مجلل در زمینه های سیاسی، مانند چیدمان سالن های تماشاگران یا استقبال از یک شخصیت سیاسی در فضای عمومی، دارای سنت دیرینه ای است. در آداب و آیین دیپلماتیک پهن کردن فرش قرمز به عنوان یک حرکت استقبال به افتخار یک شخصیت سیاسی، در واقع اثری از سنت تاریخ میانه دوره اسلامی در انتخاب فرش های خاص و گران قیمت برای تزئین سالن های بارعام، در زمان بازدید هیئت های سیاسی بوده است. از آنجایی که تاکنون بُعد سیاسی فرش مورد بررسی قرار نگرفته و از طرفی استفاده سیاسی از فرش در روابط دیپلماتیک، ریشه در شرق و سرزمینهای اسلامی دارد. لذا واکاوی جایگاه فرش از جهت اهمیت سیاسی ضرورت دارد. پس هدف این پژوهش عبارت است از بررسی تاریخی جایگاه معنایی فرش در دربار خلفای اسلامی دوران اموی و عباسی، لذا سوال اصلی این است که "فرش چه جایگاهی در آیین های دیپلماتیک در دوره امویان و عباسیان داشته است؟ این پژوهش با رویکرد تاریخی و بر اساس مطالعات کتابخانه ای و اسنادی به اثبات فرضیه ی کاربرد فرش بعنوان شی معنای سیاسی در دربار خلفای اسلامی پرداخت و نشان داد که ساختار فیزیکی فرش به عنوان یک شیء و کیفیت اولیه آن به عنوان یک سطح گره دار با حاشیه های مشخص، فضای خاصی را در آیین و آداب دیپلماتیک داراست، جدا از قلمرو عمومی ایجاد کرده و بعنوان نشانگر فضا هم عمل می کند

نوع مقاله: پژوهشی

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۳/۰۹

تاریخ بازنگری: ۱۴۰۱/۰۵/۲۶

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۶/۱۹

تاریخ نشر آنلاین: ۱۴۰۱/۰۷/۱۵

واژه های کلیدی:

دیپلماسی،

سیاست،

فرش شرقی،

فرش دربار خلافت،

خلافت اموی،

خلافت عباسی.

استناد: یآوری، فریبا و جان احمدی، فاطمه (۱۴۰۱) دیپلماسی فرش؛ شرحی بر جایگاه سیاسی فرش شرقی در تاریخ میانه اسلام (دوره اموی و عباسی)، مجله مطالعات ایرانی و اسلام، دوره ۱۲، ش ۳، ص ۱۲۲-۱۴۷.

Doi:10.30484/JII.2022.3235.1088

© نویسندگان، فریبا یآوری و فاطمه جان احمدی

ناشر: سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران

مقدمه:

فرش قرمز به طور سنتی برای مشخص کردن مسیری که سران کشورها در مناسبت های رسمی طی می کنند مورد استفاده قرار می گیرد. بطور کلی پهن کردن فرش قرمز یک عمل مهمان نوازانه و تشریفاتی محسوب می شود. لذا راه رفتن بر روی فرش قرمز نیز برای مهمانان سیاسی ماهیتی افتخارآمیز دارد. سنت پهن کردن فرش قرمز اگرچه در اروپا متداول شده است با این حال، رسم تاریخی گستراندن فرش در ملاقات های دیپلماتیک ریشه در دوران تاریخ میانه اسلام دارد.

اگرچه می توان سنت استفاده از فرش شرقی در قرون وسطا و دوران رنسانس اروپا را نیز مشاهده کرد، اما ریشه های شرقی و اسلامی این سنت که با فرش های شرقی گره خورده است در اروپا به ندرت مورد توجه قرار گرفته است. در نقاشی های دیواری و تابلو های ایتالیا از اواخر قرن سیزدهم، فرش شرقی به عنوان عنصر تصویری جدید برای مزین کردن فضای نقاشی ها بکار رفته است.

فرش های گرانبهای گره دار که در تصاویر نشان داده شده است نیز ارزش یک نگاه دقیق تر را دارد. ولی نگاهی ویژه به نقاش هایی مثل کاخ پاپ در آوینیون، نشان می دهد که چگونه فرش های شرقی رنگارنگ نه تنها برای تزئین استفاده می شد، بلکه دلالت های حقوقی و سیاسی نیز داشته است و به عنوان شاخص های حوزه نفوذ منسوجات پاپ ها عمل می کرد. دلالت های سیاسی فرش شرقی نه در نقوش آن بلکه به پیشینه ی تاریخی استفاده های سیاسی از آن باز می گردد. لذا با توجه به نخستین شواهد تاریخی دال بر استفاده از فرش در دربار خلفای تاریخ میانه اسلام، هدف از پژوهش حاضر عبارت است از بررسی تاریخی جایگاه معنایی فرش در دربار خلفای اسلامی دوران اموی و عباسی. فرضیه تحقیق که مبتنی است بر

اهمیت کالایی و فرهنگی فرش و منسوجات وابسته به آن در دوران مذکور، و کاربرد فرش بعنوان شیء معنا ساز سیاسی در دربار خلفای اسلامی، با پاسخ به پرسش‌های زیر محقق خواهد گردید:

۱. بر اساس شواهد و مستندات تاریخی، فرش در دوران عباسی و اموی، به لحاظ مادی و فرهنگی چه جایگاهی داشته است؟

۲. ویژگی‌های ساختاری فرش که آن را مستعد تبدیل شدن به یک عنصر معنایی در روابط دیپلماتیک می‌کند چیست؟

پژوهش حاضر، از نوع مطالعات تطبیقی با رویکرد تاریخی و توصیفی است. جمع‌آوری داده‌ها بر اساس منابع اسنادی و کتابخانه‌ای است و تحلیل داده‌ها بصورت کیفی است.

پیشینه پژوهش

مطالعات و بگردی و کتابخانه‌ای نشان داد تحقیقاتی که تاکنون در رابطه با فرش و منسوجات دوره اسلامی انجام شده است، عمدتاً حول محور صنعت نساجی و تولید پارچه‌های نفیس و طرازهای دولتی بوده است. منسوجات اسلامی (بیکر، ۱۳۸۶)، پارچه بافی سیسیل در دوره اسلامی (طالب پور، ۱۳۹۷)، بازتاب مذهب تشیع در طراحی نقوش منسوجات فاطمیان مصر (فربود و سیاحی، ۱۳۹۶)، طراز و کارکرد آن در دربار خلفای عباسی (طاهر خانی و ناصری راد، ۱۳۹۷)، کارکرد طراز در دوره فاطمیان (طالب پور، ۱۳۹۵)، کارکردهای فرهنگی و سیاسی طراز در دوره سلجوقی (علی نژاد، ۱۳۹۰)، تکنیک‌های پارچه بافی ایران در صدر اسلام و عصر سلجوقی (طالب پور، ۱۳۹۵)، نگاهی بر پارچه بافی دوران اسلامی (روح فر، ۱۳۸۰)، بررسی نقوش منسوجات قرون اولیه اسلامی از قرن اول هجری قمری تا اواخر دوره سلجوقی (دادور و حدیدی، ۱۳۹۰). نمونه‌هایی از این نوع پژوهش‌هایی هستند که مبحث فرش و منسوجات در رابطه با معماری داخلی در آنها مغفول مانده است. مقاله‌ی سلیقه‌ی نساجی: طراحی فضای داخلی اموی و عباسی (ویلیامز، ۲۰۱۹) نخستین پژوهشی است که با استفاده از منابع نساجی

مجمه مطالعات ایرانی اسلامی، دوره ۱۲، شماره ۳- پاییز ۱۴۰۱، صفحه ۱۲۲-۱۴۷.

موجود سعی در ارائه ویژگی‌هایی از طراحی داخلی آن دوران دارد. در اثر مذکور بعثت اکتفا به نمونه نساجی موجود، مبحث فرش در حیطه پژوهش قرار نگرفته است.

جایگاه فرش و منسوجات در اثاث البیت تاریخ میانه اسلام

در میان ۲۵۰ صنعت و پیشه‌ای که با معیارهای تخصصی عالی و اقتصادی در دوره تاریخ میانه جهان اسلام به تولید کالا می‌پرداختند، تولید پارچه جایگاهی ویژه داشت و محصولات آنهم شامل پوشاک، ملزومات مربوط به خانه هم بر جایگاه آن افزوده بود. علاوه بر این منسوجات به شکل «ردای افتخار» -خلعت- به تعداد بیشماری از ماموران لایق و با کفایت اهدا می‌شد و حکم مدال و تزیینات امروزی جوامع غربی را داشت. (اتینگهاوزن و گرابر، ۱۳۸۱: ۵۰۵). درباره محصولات گوناگون عراقی بیشتر از همه درباره پارچه‌ها، انهم از طریق منابع ادبی و تاریخی، چیزهایی می‌دانیم و این اطلاعات هم چندان دقیق نیست تا امکان تطبیق آنها با پارچه‌های باقیمانده فراهم شود. ولی شهرت پارچه‌های عراقی به اروپای قرون وسطی رسیده بود و خواهان زیادی در آنجا داشت: در حقیقت ورود اسامی این پارچه‌ها به زبان‌های اروپایی، این زبان‌ها را غنی ساخته است. از بالداتچو که نوعی نامگذاری بغداد در زبان ایتالیایی است، اصطلاح بالداجینو برای پارچه‌های اعلا بخصوص پارچه‌هایی که برای سایه بان‌ها و چترها به کار می‌رفته، گرفته شده است. در انگلستان پارچه‌های بالداک، بادکین یا بالداجین نامیده می‌شد. موصل در شمال عراق منطقه جزیره در سده هفتم ه. / سیزدهم م. طبق کلماتی که هنوز در زبانهای اروپایی رایج است یعنی موصلین، موصلاین، موصلینا و موصلینا از مراکز مهم پارچه بافی بوده است. ولی هنوز امکان اینکه بتوان این نوع پارچه‌ها را از آنهایی که به دست ما رسیده جدا کرد، وجود ندارد. (اتینگهاوزن و گرابر، ۱۳۸۱: ۵۲۰-۵۲۱). با وجود اهمیت صنعت پارچه بافی، فرش بخش ویژه‌ای از جامعه اسلامی را تشکیل می‌دهد و آن را به عنصر نمادین شرقی در نقاشی‌های شرق‌شناسان بدل کرده است (جدول ۱). خانه‌های قرون وسطایی مسلمانان اثاث بزرگ مانند میز و صندلی و اشکاف و تختخواب و مانند آن کم داشت. مسلمانان به نشستن

بر زمین خو کرده بودند و بسته به عادت به مخده ها و متکاها تکیه می کردند که نه چهارچوبی داشتند و نه تکیه گاهی. بهای اتاق بستگی داشت به برآوردی که از فرش های آن می کردند و مقرنس کاری سقف ها. در آغاز حکومت عباسیان دیوان یا نیمکت هایی چیده در کنار سه دیوار اتاق در خانه های توانگران پیدا می شد. (اصفهان، ۱۳۷۴؛ ۱۴۵) تصویری در مقامات حریری بهره گیری از تختخواب را نمودار می سازد ولی نه به شیوه امروزی. اما هیچ روشن نیست که از چه زمانی چنین تختخوابی به جامعه عباسی راه یافته است. به تزیین و آرایش درون خانه توجه بسیاری مبذول می شد، این تزئینات با فرش و مخده و حصیر و پرده صورت می گرفت. بنابراین فرش بافی رونق یافت تا متناسب با نیاز های روز افزون توانگران در سرزمین های مختلف اسلامی تنوع و تعدد یابد. فرش که نمادی بود از تجمل و نیازمندی عملی کمابیش در همه شهر های اسلامی بافته می شد.

جدول ۱

فرش در نقاشی های شرق شناسان

از آنجا که فرش برای طبقات مختلف جامعه و برای برآوردن نیاز های گوناگون بافته می شد می توان آنها را به سه گروه عمده طبقه بندی کرد: ۱. برای دربار و دستگاه خلیفه ۲. برای بلند پایگان دیوان و بازرگانان و توانگران و برای صدور ۳. و جهت مردم ساده تر شهری و روستایی و نیز بیابانگردان. نام فرش را نوع و اندازه و کیفیت آن مشخص می کرد: **بساط** و **زولیه** که فرشهای بزرگ بود و **طنفسه** که نام فرش گره خورده باشد و **زربیه** که فرشی است خط دار و رنگارنگ، و **نمط** که کناره باشد و مانند اینها. (مناظر احسن، ۱۳۸۰؛ ۲۲۸) نویسندگان همزمان از فرش های ارمنستان و طبرستان با ستایش بسیار یاد می کنند.

کاخ های خلفا عمدتاً از فرش های ارمنستان آراسته گشته بود که آفرین همگان را در سراسر جهان بر می انگیخت و از زمان امویان هم بارها از آنها همچون اشیایی بسیار گرانبها یاد شده است. علت این ستایش مرهون دو صفت بود: یکی رنگ قرمز آن و دیگری مرغوبیت پشم آن. (اصفهانی، ۱۳۷۴؛ ۱۸۱). فرشهای پشمین ایرانی بویژه فرش های اصفهانی با فرش های ارمنی پهلو میزدند و در این هنگام هواخواهان بسیار داشتند. فرش های هنری (البسوط الصنیعه) را گاهی به شیوه سوسنگرد که در آن هنگام بسیار پر آوازه بود می بافتند. آغانی گوید که در تالار فضل بن ربیع فرشی گسترده بود بزرگ و درخشان از سوسنگرد ابریشمین با نقش های زربفت. (اصفهانی، ۱۳۷۴؛ ۳۷۱) شهر آمل در استان مازندران مرکز فرشبافی عمده ای بود که از سده سوم آغاز شده و تا صدها سال ادامه یافت. گذشته از فرش های فارس و طبرستان و ارمنستان فرش های حیره و نعمانیه بلند آوازه بودند (سارجنت؛ ۹۷-۱۰۶) فرش های حیره را توصیف کرده اند که نقش جانوران فیل و اسب و شتر و پرنده داشت. اینها تقلیدی بودند از نعمانیه که سرانجام با نام فرش های حیره معروف شد. همچنین بخش های میشان و دشت میشان نیز به محصول فرش ها و پرده های مرغوب مشهور بودند. به گفته جاحظ، واسط نیز به تولید فرش های بافت پرده وار بلند بود. (مناظر احسن، ۱۳۸۰؛ ۲۲۸)

ابن زبیر در کتاب الذخائر و التحف از فهرستی یاد می کند از آنچه هارون الرشید در کاخ خلافت بر جای گذاشته بود که حاکی از فراخ دستی و شکوه دربار عباسیان است. شمار فرش ها و پرده ها و پستی ها را چنین نگاشته است:

۱۰۰۰ فرش (بساط) ارمنستان، ۵۰۰ فرش (بساط) بافت طبرستانی، ۱۵۰۰ فرش گره ای (طنفسه) و خز (پوست سگ آبی)، ۱۰۰۰ فرش (بساط) بافت دارابجرد^۱، ۳۰۰ فرش (بساط) بزرگ میسانی، ۱۰۰ کناره نمد (نمات) خز، ۴۰۰۰ پرده (ستور) بی ذکر نوع جنس، ۱۰۰۰ پرده خز ابریشم، ۳۰۰ پرده زربفت (دیباچ)، ۶۰۰۰ پستی (وساده)، ۵۰۰۰ مخدّه، ۱۰۰۰ پستی (وساده) زربفت، ۱۰۰۰ پستی خز ابریشم، ۱۰۰۰ پستی خز رقم، ۱۰۰۰ متکا (مرفقه). (فقیهی، ۱۳۵۷: ۶۴۲).

پس از فرش، حصیر معمول ترین گستردنی بود که بر زمین می انداختند. حصیر را می شد بر کف اتاق با یا بی فرش گسترد و از پیرز (حلفه) و نی و پایروس و برگ خرما بافته می شد. بلند آوازه ترین حصیری که در این زمان در میان توانگران مصرف بسیار داشت از عبّادان (آبادان) جزیره کوچکی در دهانه شط العرب بود. بعضی از این حصیر های عبادانی نازک و زیبا و بسیار نرم شده بودند که مانند پارچه تا می خورد. بعد ها (شاید در سده چهارم یا پنجم) حصیر های بافته از نی در بغداد نامی و محبوبیتی یافت و به خوبی و مرغوبیت شهره گشت. (مناظر احسن، همان: ۲۲۹)

جایگاه سیاسی فرش دربار خلفای اموی و عباسی

در تاریخ آمده است که عباسیان غالباً به هنگام مصیبت بر فرش نمی نشستند و بیشتر بر کف زمین یا گستردنی های زیر فرشی می نشستند. این رسم به گفته ی ثعالبی به زمان هارون الرشید برمی گردد که به هنگام درگذشت ابراهیم بن صالح بن علی، هارون به خانه ابراهیم رفت تا تسلیت گفته باشد و از نشستن بر تشک و پستی با روکش فرش خودداری کرد و تنها

۱. دارابجرد شهری عمدۀ بود بلند نام به داشتن انواع جامه ها و حصیرها و فرش های گرانبها

بر شمشیر خویش تکیه کرد و دستور داد تا پشتیبها و تشکها را بردارند و خودش بر زیرفرشی نشست (مناظر احسن، ۱۳۸۰: ۲۳۱). چنین رسمی بطور ضمنی بیانگر موقعیت خاص فرش در جامعه ی عباسی است. منابع تاریخی از روایات فراوانی درمورد گستراندن فرش برای رویدادهای خاص در سالن های بارعام کاخهای خلفا را بازگو می کنند. در واقع، فرش های تالارهای بارعام، بخش بزرگی از اشیاء مربوط به تصویر عمومی خلیفه بودند، به ویژه تخت، تاج، لباس تشریفاتی سلطنتی، پرچم های نشان، عصا، حلقه و همچنین پرده ای که روی آن قرار داشت. منابع ادبی از رسم پهن کردن فرش در تالارهای پذیرایی خلفای اموی نیز می گویند. به عنوان مثال، وقتی عبدالله، پسر مروان دوم، به نوبیا گریخت، از او خواسته شد که در حضور پادشاه نوبی حاضر شود. عبدالله انتظار داشت که پادشاه روی فرش ظاهر شود، اما او در کمال شگفتی روی زمین نشست و حتی از نشستن روی فرش ارزشمند (بساط) که ظاهراً عبدالله گفته بود، امتناع کرد (طبری، ۱۳۶۸: ۳۴). این حقیقت که عبدالله تصمیم گرفت این داستان را برای خلیفه عباسی منصور بگوید نشان می دهد که هر دو رفتار پادشاهی را عجیب و غریب می دانند. این احتمال وجود دارد که امویان از فرشهای گرانبها در سالنهای پذیرایی خود استفاده کرده اند که در طول فتوحات اعراب در قرن هفتم غارت شده بودند. اینها را می توان در کارگاه هایی که توسط سلطنتی ساسانی یا بیزانس پشتیبانی می شد، تهیه کرد. متأسفانه فرش معروف ساسانی بهارستان تخریب شد. گفته می شود که عمر فرش را تکه تکه کرده و بین سربازانی که در نبرد تیسفون شرکت کرده بودند تقسیم کرد (حشمتی رضوی، ۱۳۹۲: ۱۴۲). با این حال، مشخص نیست که آیا قطعه ای از این فرش عظیم به گنجینه اموی راه یافته است.

برخی منابع ادبی در مورد فرش گرانبها (بساط) از نخ ابریشم بافته شده با طلا گزارش می دهند که متعلق به هشام بن عبدالملک خلیفه اموی (متوفی ۷۴۳) بود. بر اساس منابع تاریخی، فرش بزرگی بود که طول آن ۱۰۰ ذرع و عرض آن ۵۰ ذرع بود. این فرش بعدها بخشی از خزانه خلیفه عباسی متوکل (۸۶۱-۸۴۷) شد و در اتاق تخت او برای ضیافت تشریفاتی به مناسبت مراسم پسرش پهن شد. همچنین فرشهایی که زمانی در بافت پادشاهی بیزانس استفاده می شد

توسط خلفای اموی مورد استفاده مجدد قرار گرفت. به گفته تاریخ نگار مسعودی، خلیفه معاویه بن ابوسفیان بسیار مفتخر بود که در سالن پذیرایی خود یک فرس بیزانسی شاهنشاهی دارد. او به پدر بزرگ بیزانسی که توسط یک تاجر تائیری ربوده شده و به دمشق آورده بود، گفت: "نزد پادشاه خود برو [...] و به او بگو: من پادشاه اعراب را روی فرس [بیزانس بزرگ] رها کرده‌ام. جایی که شما زمانی نشسته بودید، عدالت را محفوظ می‌داشتید و انتقام جراحات وارده را بر قوم خود در قصری که زمانی مال شما و مقر مرکز سابق شما بود، می‌گرفتید (مسعودی، ۱۳۷۰؛ ۱۹۸).

منابع ادبی از اوایل دوره عباسی اغلب از استفاده از یک فرس خاص در سالن تماشاگران خلیفه یاد می‌کنند و نشان می‌دهند که فرس‌های سالن تماشاگران حداقل در سیزده سال اول حکومت عباسیان عملکرد خاصی داشته‌اند. مسعودی در قسمتی دیگر از کار خود گزارش می‌دهد که چگونه در دوران خلافت منصور (۷۷۵-۷۵۴) مردی از روسفا پیش خلیفه آورده شد. این مرد، که احتمالاً به دلیل آگاهی عالی از سوء استفاده‌های هشام خلیفه اموی (۷۴۳-۷۲۴) مشهور بود، باید برای المنصور به سوالاتی مربوط به تاکتیک‌های نظامی هشام پاسخ می‌داد. مرد پاسخ داد، اما بعد از هر اطلاعاتی که افشا می‌کرد، بر هشام درود می‌فرستاد. این امر خلیفه عباسی را که بنی‌امیه را دشمنان خود می‌دانست، خشمگین کرد و بر سر آن مرد فریاد زد: «برو بیرون! [...] و باشد که خشم خدا بر شما وارد شود! شما روی فرس‌های من راه می‌روید (بساط) و با این وجود جرات می‌کنید بر یاد دشمن من برکت دهید!» (مسعودی، ۱۳۷۰؛ ۳۲۳) نزدیک شدن به خلیفه و مهمتر از همه نشستن روی فرس او بدیهی است که افتخاری بزرگ محسوب می‌شد. (مسعودی، ۱۳۷۰؛ ۱۹۵).

بنا به گفته‌ی سرجنت، فرس را بویه‌یان به جامعه عباسی شناساندند (سارجنت ۱۹۷۲؛ ۹۷-۱۰۶). منابع ادبی درباره تاریخ سلسله آل بویه (حدود ۹۳۰-۱۰۵۵) بر اهمیت سیاسی فرس نزد این طبقه‌ی حاکم تأکید می‌کنند. ابن مسکویه (حدود ۹۳۲-۱۰۳۰)، که در دادگاه آل بویه و برای سلاطین معزالدوله (۹۶۷-۹۴۵)، رکن‌الدوله (۹۷۶-۹۳۵) و عدوالدوله (۹۸۳-۹۷۸)،

مجمه مطالعات ایرانی اسلامی، دوره ۱۲، شماره ۳- پاییز ۱۴۰۱، صفحه ۱۲۲-۱۴۷.

خدمت کرده بود، نقل می کند که به ابن عبدالرزاق، اهل خراسان، هدایای زیادی توسط رکن الدوله داده شد. او می افزاید که "این بعد از آن بود که ابن عبدالرزاق خود را نشان داده و بر فرش رکن الدوله قدم گذاشته بود. به گفته همان نویسنده، بن العامید، که به عنوان میانجی بین عادل الدوله و بختیار (جانشین معزالدوله در عراق)، پس از اعطای لباس افتخار به خانه عادل الدوله بیرون آمد. او فرش عادل الدوله را بوسیده بود و این شرط را پذیرفت که باید به عنوان معاون عودالدوله در این استان رتبه بندی شود و نام دوم در خطبه ذکر شده است." ابن مسکویه داستان ابوعبدالله را برای ما بازگو می کند که «ادود الدوله» مودبانه از وی استقبال کرد، عذرخواهی او را پذیرفت و اجازه قدم گذاشتن بر فرش اعود الدوله و پذیرش حمایت از او را داد». (ابن مسکویه، ۱۳۶۹:۳۲۵-۳۲۶).

این روایات ادبی نشان می دهد که حداقل در دوران بنی امیه و اوایل عباسی، فرش ها در تالارهای پذیرایی خلفا پهن شده بود. علاوه بر این، به نظر می رسد که فرش خلیفه فضای خاصی را در جلوی یا پیرامون تاج و تخت تعریف کرده است. قدم زدن روی این فرش تنها با اجازه خلیفه مجاز بود و به عنوان عملی نماد اعتماد متقابل، اطاعت یا حمایت بی قید و شرط شخص از حاکم خود تلقی می شد. در برخی موارد، عمل خلیفه به خاطر اعطای لباس افتخار به وفادارانش را به یاد می آورد.

متأسفانه منابع ادبی به ندرت تزئین این فرش ها را توصیف می کنند. با این حال، روایت زیر از ابوالعباس محمد بن سهل، که در قصر خلیفه عباسی المنتصر (۸۸۱/۶۲) کار می کرد، ممکن است پیام اصلی این فرش ها را بیان کند. این توصیفی از فرشی است که پدر المنتصر و متوکل سابق توسط افسر ترک روی آن کشته شده بود، که احتمالاً پسرش در توطئه بوده است:

«من به یکی از سالن های طبقه بالا رفتم و دیدم که آن را با یک فرش کف ساخته شده در سوسنگرد، یک تختخواب که به عنوان تخت، یک مصلی یا قالی کوچک نماز و بالشتک های قرمز و آبی استفاده می شد، مجهز شده بود. فرش بزرگ با ترنج هایی شامل تصاویر مردان و کتیبه ای به زبان فارسی لبه دار شده بود - زبانی که من به روانی می خوانم. در حال حاضر،

در سمت راست فرش نماز کوچک، پرتره پادشاهی را دیدم که تاجی بر سر داشت، در وضعیت کسی که صحبت می کند نشان داده شده است. من کتیبه را خواندم ، که به شرح زیر بود: «این شبیه شیرویه ، قاتل پدرش ، شاه پرویز است. او شش ماه پادشاهی کرد». سپس متوجه تعدادی پرتره دیگر از پادشاهان شدم و در سمت چپ سجاده کوچک نماز ، در آخرین قسمت ، یک تصویرچهره قرارداداشت که کلمات زیر در بالای آن نوشته شده بود: «پرتره یزید بن الولید بن عبدالملک ، قاتل وی پسر عمو ولید بن یزید بن عبدالملک. او شش ماه پادشاهی کرد. « من از همه اینها و همچنین از این حالت تصادفی که این پرتره ها را در سمت چپ و راست محل نشستن منتصر قرار داده بود شگفت زده شدم. من با خودم گفتم: فکر نمی کنم این حکومت بیش از شش ماه طول بکشد.» (مسعودی، ۱۳۷۰؛ ۵۳۷) در قسمت بعد ، بن سهل می فهمد که خود منتصر این فرش خاص را برای چیدن در سالن تماشاگران انتخاب کرده است. به ابتکار وی، درست پس از ملاقات رسمی حضار با خلیفه ، این بافته ی مصنوعی از تالار خارج می شده و از بین می رود. با این وجود، المنتصر نیز پس از شش ماه حکومت ، ترور شد.

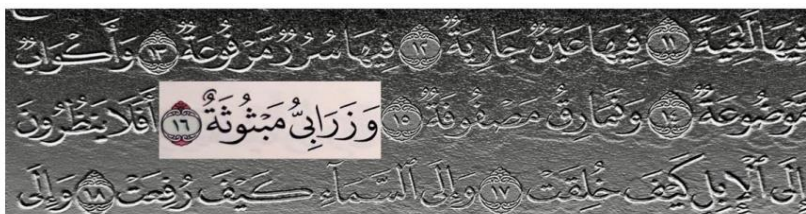
با توجه به این روایت ، به نظر می رسد که فرش خلیفه در واقع مورد توجه فراوان در کاخ عباسی بوده است. ابن سهل همچنین اشاره می کند که یک مسیحی به نام ایوب بن سلیمان به عنوان نگهبان فرش (خزین الفروش) در قصر المنتصیر منصوب شد. این مرد احتمالاً مسئول حفظ و نظافت فرش ها و همچنین انتخاب فرش مناسب بود که قرار بود برای هر رویداد عمومی زیر تخت خلیفه پهن شود. بنابر گفته سهل ، پرتره های شیرویه پادشاه ساسانی، یعنی کواد دوم (۶۲۸) ، و خلیفه سوم اموی بن الولید (۷۴۴) در سمت راست و چپ تاج و تخت خلیفه ظاهر شد. این بدان معناست که تاج و تخت در مرکز فرش قرار داشت و توسط تصاویر پادشاهان مختلف احاطه شده بود، ترتیبی که به نوبه خود نشان می دهد که خلیفه در قلمرو پادشاهی دارای مقام افتخار بود است.

ظاهراً تبدیل ارزش های نامشهود (معنوی ، هنری) به ارزش های مالی مستلزم درک عمیق تر و ظریف تر از سلسله مراتب عمیق ارزشهای نهفته در فرش شرقی است. هیچ عامل اسلامی در

مجمه مطالعات ایرانی اسلامی، دوره ۱۲، شماره ۳- پاییز ۱۴۰۱، صفحه ۱۲۲-۱۴۷.

سلسله مراتب ارزش‌های فرش شرقی وجود ندارد. گرچه به لحاظ مادی اسلام تقریباً چیزی به فرش شرقی نداد و به نظر تمام ظرفیت‌های نمادین فرش شرقی مدت‌ها قبل از اسلام شکل گرفته بود لیکن به لحاظ معنایی اسلام ظرفیت‌های نمادین و زینتی موجود را مطابق با ایده جدید توحید و تمرکز‌گرایی ساختاری و زیبایی و معنا‌افزایی بخشید. بافت جدید و ساختار یافته فرش شرقی در اسلام، الگوی معنایی جدیدی پیدا کرد: نشستن بر فرش نشانه عظمت، احترام به خدا و مقدسات است. آثار این پارادایم در قرآن ثابت شده است: در شانزدهمین آیه ۸۸ سوره قرآن (الغاشیه) زندگی صالحین در باغ بهشت تشریح شده است (تصویر ۱). در خلال این آیات فرش فاخر و زربافت «زرابی» برای راحتی و احترام به بهشتیان معرفی شده است. (تصویر ۲)

تصویر ۲

تصویر ۳

(سمت راست) ارائه طرح مکه مقدس به حضرت محمد. معراجنامه. دوره صفویه منبع: موزه توپقاپی سرای استانبول.
(سمت چپ) تجار خراسانی در خدمت پیامبر (ص). دوره صفویه. منبع: کتابخانه ملی روسیه سن پترزبورگ

بنابراین ، با گسترش آموزه های قرآن در شرق ، رفته رفته فرش به مثابه شیء مفید و ساده مبدل به نمادی از غرور، عظمت و ترجیح تبدیل شد. زمینه نمادین جدید فرش همچنین ایده طراحی جدیدی را به دست آورده است: نمادی از بهشت مسلمانان ، محدود شده توسط یک مرز تزئینی محافظ. این فرش شخصی را که روی آن نشسته بود تبدیل به فردی منتخب و ساکن در بهشت زمینی کرد. معانی معنایی مشابه این فرش در تصاویر اولیه پیامبر (ص) بر فرش نشسته است. سنت قدیمی رهبر قبیله نشسته بر روی فرش پهن شده در چادر به فرهنگ کاخ منتقل می شود. (ابراهیموف، ۲۰۱۹). پادشاهان قوی شرقی به سنت قبیله ای قدیمی نشستن روی فرش ، که قبلاً به عنوان تخت پادشاهی عمل می کرد ، ادامه دادند.

تداوم سنت فرش در دیپلماسی شرق و غرب

معنای سیاسی فرش ها این روزها همه جا وجود دارد و این سوال که چه کسی اجازه ورود روی فرش را دارد ، یعنی مسئله نمادگرایی به عنوان فضای محدود شده قدرت ، بخشی از یک سنت طولانی است. فرشها در کاخهای سلطنتی ایران نیز در قرن نوزدهم در همه جا حضور داشتند، جایی که آنها نه تنها اتاقها را تزئین می کردند، بلکه دربار را با ترسیم روشن فضاهای قدرت نیز ساختار می بخشیدند و در تجسم و تعیین سلسله مراتب سیاسی و اجتماعی نقش داشتند. در دربار حسینعلی میرزا در شیراز ، نمایندگان سفارت انگلیس مجبور بودند بر اساس رتبه بر روی نامه های نمد [نزدیک به دیوار، بر فرش پر زرق و برق این اتاق ، بنشینند. (کاسلی، ۱۸۲۳؛ ۱۲). در دربار ولیعهد عباس میرزا ، جایی که قوانین آداب و رسوم کمتر سختگیرانه بود ، استفاده از فرش را به این شکل توصیف شده است : فضای متمایز کننده و احترام بخشیدن به فرش ها از رویه پهن کردن فرش قرمز در مقابل رئیس دولت یا یک مهمان برجسته به خوبی شناخته شده است (فاولر، ۱۸۴۱؛ ۳۱۷). از لحاظ تاریخی، فرش های مشخص شده در تالار های ملاقات دربار ها، به طور ضمنی دربردارنده مفهوم «ممنوعیت» یا قلمرو ممتاز هستند که به اسلام بر می گردد (کرافر و شارلم، ۲۰۱۳). اما توسط حکام غربی نیز مورد استفاده قرار گرفت،

مجله مطالعات ایرانی اسلامی، دوره ۱۲، شماره ۳- پاییز ۱۴۰۱، صفحه ۱۲۲-۱۴۷.

برای مثال، در دربار لویی چهاردهم. اعضای خانواده سلطنتی هیچ امتیازی نسبت به سایر دوک ها نداشتند، مگر در صندلی های خود و «حق راه رفتن بر فرش» که به هیچکس جز آنها مجاز نبود (اردمان، ۱۹۷۰؛ ۲۰۷).

«مراسم فرش» در دربار لوئیس چهاردهم، که هنری دو سنت سیمون در خاطرات خود توصیف می کند مشهور شد. ولفگانگ براسات در تجزیه و تحلیل تابلو فرش های مبتنی بر طرح های چارلز لو برون، که نشان می دهد برخی از افراد ممتاز به همراه پادشاه فرانسه روی فرش های گره دار ایرانی ایستاده اند، بنابراین مبحث «فرش ذیحق» را مطرح کرد یعنی فرشی که دربردارنده ارزش سیاسی است. اولین نمایش یک فرش در نقاشی ایتالیایی، نمونه تزئین شده با یک نشان در تصویر وقف کتاب مقدس، احتمالاً قبل از سال ۱۲۵۸ در سیسیل ایجاد شده بود (سیمون شولز، ۲۰۱۲). مرور فرش های فهرست شده در اموال کاخ پاپ در آوینیون و همچنین بررسی نمای فرش در محیط نقاشی، بینش بیشتری را در مورد اهمیت فرش های گره دار در دادگاه پاپ به ارمغان آورد. بررسی آنها نشان می دهد که چگونه معنای سیاسی و مقدس فرش های گسترده شده با شخصیت پاپ با هم آمیخته شده است. جزئیات نقش فرش را در گروه کر کلیسا با استفاده از نوشته های مذهبی قدیمی می توان توضیح داد. در حالی که فرش های شرقی نقاشی ایتالیایی را از اواسط قرن پانزدهم به عنوان فرش های کف در زمینه های مختلف متعدد - حتی در پای یک سلطان - آراسته اند، نمایش آنها در نقاشی قرن چهاردهم محدود است (تصویر ۱). تجزیه و تحلیل نقاشی های آن دوران نشان می دهد که «حق فرش»، که فقط متعلق به گروه محدودی از مردم در اواخر قرون وسطی بود و به معنی تأکید حق سیاسی برای شخص مربوطه بود، حتی در محدودیت آن از حق فرش کف رنگی نیز فراتر رفته است. با بررسی دقیق افرادی که در تابلو ترنتوس ایتالیایی جلوی فرش نشان داده شده بود نشان داده شد: آنها مریم با فرزند مسیح، اسقف، مسیح، تمثیل عدالت و پاپ هستند (سیمون شولز، ۲۰۱۲).

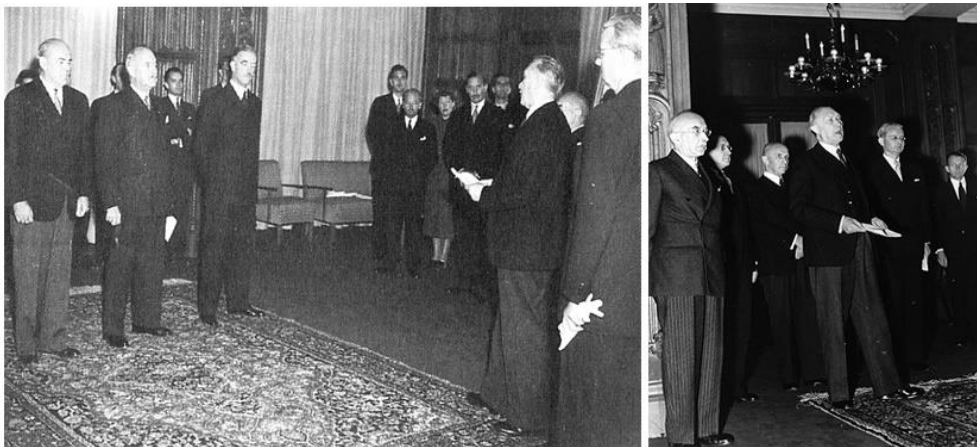
تصویر ۴

تابلو سن مارکو اثر فرا انجلیکا نقاش ایتالیایی سده ۱۵ میلادی

این مواضع اساساً متفاوت از درک پدیده فرش شرقی تا به امروز ادامه داشته است. در سده بیستم از نمونه های قابل توجه فرش در دیپلماسی، می توان به خاطرات سیاسی کنراد آدناور رجوع کرد؛ او دولت مرد محافظه کار آلمانی از حزب اتحادیه دموکرات مسیحی آلمان بود. و از سال ۱۹۱۷ تا ۱۹۳۳ که به دستور دولت تازه به قدرت رسیده نازی از کار برکنار شد شهردار شهر کلن بود. آدناور در سال ۱۹۴۹ به عنوان اولین صدر اعظم آلمان غربی انتخاب شد. در ۲۱ سپتامبر ۱۹۴۹ آدناور کابینه خود را به کمیساریای عالی متفقین معرفی کرد (تصویر ۴). وقتی عکاسی از کنراد آدناور عکاسی کرد، در حضور وزیر اقتصاد و کمیساریای عالی ایالات متحده، بریتانیای کبیر و فرانسه در هتل پترزبرگ در نزدیکی کونیگز وینتر، قرار دادن فرش بدون کنایه نبود. : فرشی در جلوی آنها دیده می شود.

تصویر ۵

کنراد آدناور و دیپلماسی فرش. منبع: شامل، ۲۰۱۳.

اندکی قبل از ورود، وجود این فرش باعث ایجاد هیاهوی دیپلماتیک در بین حاضران شد. مناسبت این جلسه ارائه قانون اشغالگری به آدناور بود که برای آن مراسمی کاملاً مقرر شده بود. توافق شد که هیئت آلمانی در فاصله مناسبی مقابل فرشی قرار گیرد که فقط کمیسرهای عالی می توانند روی آن بایستند. آدناور تنها زمانی که رئیس جمهور از لازم الاجرا شدن قانون اشغالگری خبر داد، روی فرش قدم گذاشت. هیئت آلمانی در ابتدا به پروتکل پایبند بود و طبق دستور در مقابل فرش توقف کرد. با این حال، هنگامی که کمیسر فرانسوی در ابتدای مراسم برای استقبال از آدناور قدمی برداشت، بلافاصله از فرصت استفاده کرد و با او مودبانه ملاقات کرد و همچنین روی فرش ایستاد. توافقنامه پترزبرگ در تاریخ ثبت شد - همانطور که گام شتاب زده آدناور روی فرش در تاریخ ثبت شد. برای نشان دادن فاصله، فقط قرار بود اعضای کمیساریای عالی روی فرش بایستند، اما آدناور به صورت نمادین به گوشه ای از آن قدم گذاشت تا نمادی از اراده آلمان غربی برای ورود به اتحاد غربی باشد (سیمون شولز، ۲۰۱۲). این نشان می دهد که فرش و سلسه مراتب آن هنوز در آلمان پس از جنگ چه اهمیت تشریفاتی و سیاسی داشته است.

نتایج پژوهش

منابع تاریخی بر نقش سیاسی مهمی که فرش خلیفه در اواخر اموی و دوران عباسی داشت، تأکید می‌کند. این فرش قلمرو سلطنتی خصوصی را در جلوی یا اطراف تخت خلیفه نشان می‌داد. دکوراسیون آن با نقوش و نمادهای خاص، در واقع به منظور تأکید بر ایده فرش به عنوان یک قلمرو محافظت شده سلطنتی بود، و چیدمان ترکیبی فرش های هندسی و گلدار ممکن است تخصیص فضای تشریفاتی را در سالن های تماشاگران تعیین کند. در هر صورت، قدم گذاشتن در آن فقط با اجازه خلیفه مجاز بود و به عنوان نماد اعتماد متقابل بین حاکم و تابع او تلقی می‌شد. استفاده از فرش های مجلل در زمینه های سیاسی، به عنوان مثال برای چیدمان سالن های تماشاگران یا استقبال از یک شخصیت سیاسی در فضای عمومی، دارای سنت دیرینه ای است. آیین و آداب دیپلماتیک معاصر پهن کردن فرش قرمز به عنوان یک حرکت استقبال به افتخار یک شخصیت سیاسی، در واقع اثری از سنت قرون وسطایی اسلام در انتخاب فرش های خاص و گران قیمت برای تزئین سالن های مخاطبان برای بازدید از هیئت های دیپلماتیک است.

بنابراین ویژگی فرش به عنوان یک شیء، به ویژه کیفیت اولیه آن به عنوان یک سطح گره دار که به خاطر ارتفاع پرزها، از سطح زمین جدا و متمایز شده است. و نیز حاشیه های مشخص شده آن که نوعی سلسله مراتب را از حاشیه تا مرکز و بالای فرش تعیین کرده است؛ آن را به یک اثر ایده آل برای هر مخاطب دیپلماتیک و یا سلطنتی تبدیل می‌کند. فرش در واقع فضای خاصی را در دربار، جدا از قلمرو عمومی ایجاد می‌کند. این یک نشانگر فضا است بنابراین تعجب آور نیست که فرش قرمز باریک امروزی نیز - نوعی فرش کناره - نشان دهنده مسیر خاصی است که شخص یا گروهی از افراد باید در طول مراسم استقبال طی کنند.

منابع و مطالعات

- بیکر، پاتریشیا (۱۳۸۶). منسوجات اسلامی. ترجمه: مهناز شایسته فر. تهران: مطالعات هنر اسلامی.
 روح فر، زهره (۱۳۸۰). نگاهی بر پارچه بافی دوران اسلامی. تهران: سازمان میراث فرهنگی کشور
 با همکاری سمت.
 حشمتی رضوی، فضل الله (۱۳۹۲). تاریخ فرش. تهران: سمت.

مجله مطالعات ایرانی اسلامی، دوره ۱۲، شماره ۳-پاییزه ۱۴۰۱، صفحه ۱۲۲-۱۴۷.

اصفهانی، ابوالفرج (۱۳۷۴). الاغانی. ترجمه: محمد مشایخ فریدنی. تهران: انتشارات علمی و فرهنگی.

اتینگهاوزن، ریچارد؛ گرابر، اولگ (۱۳۸۱) هنر و معماری اسلامی، تهران: سمت.
مناظر احسن، محمد (۱۳۸۰) زندگی اجتماعی در حکومت عباسیان. ترجمه: مسعود رجب نیا، تهران: علمی و فرهنگی.

طبری، محمد بن جریر (۱۳۶۸). تاریخ طبری. جلد ۱۳. تصحیح: محمد روشن. تهران: نشر نو.
مسکویه رازی، ابو علی (۱۳۶۹). تجارب الامم. جلد اول. ترجمه: ابوالقاسم امامی. تهران: سروش نو.

فقیهه، علی اصغر (۱۳۵۷). آل بویه و اوضاع زمان ایشان. تهران.
مسعودی، ابوالحسن علی بن حسین (۱۳۷۰). مروج الذهب. ج ۲ ترجمه: ابوالقاسم پاینده. تهران: علمی و فرهنگی.

طاهر خانی، لیلیا؛ ناصری راد، مصطفی (۱۳۹۷) طراز و کارکردهای آن در دربار خلفای عباسی. تاریخ، ۱۳ (۵۱) ۵۴-۶۹.

علی نژاد سبویی، زهرا (۱۳۹۰) کارکرد های فرهنگی و سیاسی طراز در دوره سلجوقی. مطالعات تاریخ فرهنگی، ۳ (۹) ۸۷-۶۹.

طالب پور، فریده (۱۳۹۷). پارچه بافی سیسیل در دوران اسلامی. هنر های زیبا، ۲۳ (۳). ۸۲-۷۵.
فرهود، فریناز؛ سیاحی، ماه منیر (۱۳۹۶). بازتاب مذهب تشیع در طراحی نقوش منسوجات فاطمیان مصر. میانی نظری هنر های تجسمی. ۴. ۸۵-۹۸.

طالب پور، فریده (۱۳۹۵). کارکرد های طراز در دوره فاطمیان. هنر های زیبا، ۲۱ (۲). ۶۴-۵۵.
دادور، ابوالقاسم؛ حدیدی، الناز (۱۳۹۰). بررسی نقوش منسوجات قرون اولیه اسلامی از قرن اول تا اواخر دوره سلجوقی. جلوه هنر. ۶. ۱۵-۲۲.

طالب پور، فریده (۱۳۸۴). تکنیک های پارچه بافی در صدر اسلام و عصر سلجوقی. مطالعات هنر اسلامی. ۳. ۱۳۳-۱۴۰.

Williams, E.D (2019). A Taste for Textiles: Designing Umayyad and Early Abbasid Interiors. *Dumbarton Oaks Papers*, 73, 409–432.

<https://www.jstor.org/stable/26955185>

Sejeant, R.B. (1972). *Islamic Textiles*, Librairie du Liban.

Simone Schulz, Vera (2014) *Portraits, Photographs, and Politics in the Carpet Medium: Iran, the Soviet Union and Beyond*, *Konsthistorisk tidskrift/Journal of Art History*, 83:3, 244-265.

Simone Schulz, Vera (2012) Sultanspracht im Papstpalast oder: das Recht des Teppichs – Orientalische Teppiche in der italienischen Malerei des 14. /15. Jahrhunderts. <https://www.freunde-islamischer-kunst.de> 2021/10/04

Ibrahimov, T. (2019). ORIENTAL CARPET. View from the "WEST" and view from the "EAST". ORIENTAL CARPET. View from the "WEST" and View from the "EAST". <https://www.academia.edu>. 2021/10/04

Ouseley, Sir William (1823). Travels in Various Countries of the East. More Particularly Persia, London, vol. 2.

Fowler, George (1841). Three Years in Persia: With Travelling Adventures in Koordistan, London.

Caraffa, Costanza & Shalem, Avinoam (2013). Hitler's Carpet: A Tale of One City. Mitteilungen des Kunsthistorischen Institutes in Florenz, No 55, 2013, pp. 119–143.

Erdmann, Kurt (1970). Seven Hundred Years of Oriental Carpets, Berkeley and Los Angeles.